

УДК 81'25:81'373.46:355.1

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-1-15>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДЕЯКИХ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ТАКТИКИ ДІЙ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Сергієнко Тетяна Миколаївна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов та військового перекладу

Національна академія сухопутних військ

імені гетьмана Петра Сагайдачного

tanyasergh@gmail.com

orcid.org/0000-0001-5680-994X

Денисюк Юлія Іванівна,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов та військового перекладу

Національна академія сухопутних військ

імені гетьмана Петра Сагайдачного

yuliyadenysiuk@gmail.com

orcid.org/0000-0003-0099-1572

Сергієнко Роман Вікторович,

кандидат технічних наук, доцент,

професор кафедри комплексів

та приладів артилерійської розвідки

Національна академія сухопутних військ

імені гетьмана Петра Сагайдачного

romanserg69@gmail.com

orcid.org/0000-0001-9155-9894

Стаття має на меті дослідити лексичні особливості перекладу деяких військових термінів, які стосуються озброєння та тактики дії, а саме: «сухопутні війська», «ракетні війська та артилерія» відповідно до національних стандартів щодо назв видів збройних сил, родів військ та озброєння. Під час проведення дослідження було використано такі методи: метод спостереження для збору необхідних відомостей про вживання термінів у збройних силах різних країн, зокрема тих, які належали до різних військових блоків (Північноатлантичного альянсу, колишнього Варшавського договору) та позаблокових країн; методи індукції та дедукції для визначення причин вживання певних термінів у тій чи тій країні; методи аналізу та синтезу для визначення коректного відповідника для складеного терміна «ракетні війська і артилерія» залежно від контексту розмови тощо. В результаті аналізу семантики відповідних термінів, історичних традицій щодо їх уживання з'ясовано, що переклад англійською мовою терміна, що позначає наземний компонент збройних сил, для країн, які були членами блоку НАТО до розпаду Варшавського договору, є термін «Army». Те саме стосується і позаблокових країн Європи, зокрема Фінляндії. Водночас в англомовних джерелах наземний компонент збройних сил країн колишнього Варшавського договору («сухопутні війська») позначають термінами «Land Forces», рідше «Ground Forces». Аналіз понять, які позначають терміни «missile» і «rocket», а також перекладу англійською мовою загальних назв окремих одиниць ракетно-артилерійського озброєння показав, що термін «ракетні війська» найправильніше перекласти «missile troops». Крім того, з'ясовано, що термін «ракетні війська і артилерія» у Збройних силах України означає те саме, що у Збройних силах США – термін «Field Artillery». У результаті проведеного аналізу зроблено висновок щодо вибору правильних термінів для коректного перекладу залежно від контексту, зокрема національних особливостей у військовій справі, включаючи концепцію іноземної військової доктрини, організаційну структуру збройних сил, озброєння та військової техніки.

Ключові слова: військовий переклад, лексика, ракетні війська і артилерія, польова артилерія, збройні сили, сухопутні війська.

THE PECULIARITIES OF THE TRANSLATION OF SOME ENGLISH MILITARY TERMS RELATING TO ARMAMENT AND TACTICS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Serhiienko Tetiana Mykolaivna,

Candidate of Pedagogy Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Military Translation

Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

tanyasergh@gmail.com

orcid.org/0000-0001-5680-994X

Denysyuk Yulia Ivanivna,

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Military Translation

Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

yuliyadenysiuk@gmail.com

orcid.org/0000-0003-0099-1572

Serhiienko Roman Victorovich,

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,

Professor at the Department of Complexes and Instruments of Artillery Reconnaissance

Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

romanserg69@gmail.com

orcid.org/0000-0001-9155-9894

*The article is devoted to the lexical features of the certain military terms translation related to weapons and tactics, namely, "Army", "Missile troops and artillery" in accordance to national standards of the naming the armed services, branches and armament. During our research we used: an observation method to gather the necessary information of using the military terms in different countries, including ones which belong to different military blocks: the North Atlantic Treaty Organization, the former Warsaw Pact, and non-aligned states; methods of induction and deduction to determine the reasons for the use of certain terms in a particular country; methods of analysis and synthesis to determine the correct match for the compound term "missile troops and artillery" depending on the context of the conversation; etc. As a result of an analysis of the semantics of the respective terms, the historical traditions of their use, it is found that the English translation of the term denoting the ground component of the Armed Forces for the countries that were members of the NATO block before the dissolution of the Warsaw Pact is the term "Army". The same applies to non-aligned countries in Europe, namely Finland. At the same time, the ground component of the Armed Forces of the former Warsaw Pact ("Ground Forces") in the English-language sources is referred to as "Land Forces", more rarely "Ground Forces". An analysis of the concepts that denote the terms "missile" and "rocket", as well as the English translation of the common names of artillery ammunition, showed the most correct translation of "missile troops" term. In addition, the term "Missile troops and Artillery" in the Armed Forces of Ukraine is understood to mean the same as in the United States Armed Forces the term "Field Artillery". The analysis **concludes** with the choice of the military terms for correct translation, depending on the context, in particular national peculiarities in military matters, including the concept of foreign military doctrine, organizational structure of the armed forces, weapons and military equipment.*

Key words: military translation, vocabulary, Missile troops and Artillery, Field Artillery, Armed Forces, Army.

Вступ

Військова лексика становить собою сукупність певних мовних одиниць, які поєднуються спільним змістом і відображають предметну та функціональну схожість позначуваних явищ. Специфіка перекладу військової термінології є доволі проблематичною, оскільки військові тексти містять велику кількість багатокомпонентних термінів, абревіатур, афіксацій, конверсії, змін значень тощо, також унаслідок неоднозначного тлумачення військових термінів у різних країнах світу, що склалося істо-

рично, виникають труднощі у перекладі, що з погляду загальної лексикології подає важливий матеріал для наукових розвідок з окремих аспектів перекладу військових термінів.

1. Концептуальний апарат дослідження

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню військового перекладу присвячена незначна кількість праць минулого століття (Л.Л. Нелюбін, Г.М. Стрелковський, Л.К. Латишев, В.М. Шевчук), сучасних науково-методичних розвідок (О.Г. Князева,

Е.М. Мішкурова, Е.К. Шорин та інші). В Україні багато уваги питанню приділяли такі вчені, як В.В. Балабін, М.Б. Білан, Б.А. Дзись, Л.М. Гончарук, Д.В. Василенко та інші. Перелік основних праць із військового перекладу подано в працях (Балабін, 2017; 2018). Вагомий внесок в упорядкування перекладу військових термінів було зроблено у підручнику «Учебник военного перевода. Общий курс», де, зокрема, у вступі було розглянуто особливості військового перекладу, класифіковано військові терміни та зазначено правила їх перекладу (Нелюбин, 1981). Проте з часу видання цього підручника минуло кілька десятиліть, з'явилися нові види озброєння та тактичні прийоми. Крім того, збройні сили Сполучених Штатів, які головним чином розглядалися у підручнику, виступають союзником для Збройних сил (далі – ЗС) України, а не ймовірним противником, як це було на момент публікації підручника, коли Україна була у складі СРСР. У 2008 році вийшов із друку підручник «Основи військового перекладу (англ. мова)», в якому оновлено переклади військової термінології та наведено переклади для нових військових термінів (Балабін, 2008). Однак необхідно зазначити, що в підручнику увагу приділено перекладу військових термінів ЗС США, у той же час переклад військових термінів та назв, характерних для ЗС України, залишився поза увагою авторів. У цьому сенсі необхідно згадати керівні та довідкові документи ЗС США, зокрема польовий статут FM 100-2-3, де автори виклали англійською мовою головні, на їхню думку, відомості, а також відповідну військову термінологію стосовно озброєння, тактики дій підрозділів Збройних сил колишнього СРСР (FM 100-2-3).

Мета статті – дослідити лексичні особливості перекладу деяких військових термінів, які стосуються озброєння та тактики дії, а саме: «ракетні війська і артилерія», «сухопутні війська».

2. Виклад основного матеріалу дослідження

Військовий переклад є одним із видів спеціального перекладу з яскраво вираженою комунікативною функцією. Однією із рис військового перекладу є термінологічність та чітко викладення матеріалу за відсутності образно-емоціональних засобів. У процесі перекладу військових термінів варто врахувати системність військової лексики. Вона чітко вказує область використання терміна, в межах якої варто шукати його еквівалентну відповідність, спираючись на знання вій-

ськової справи і військової термінології мови перекладу (Головин, 1980).

У військовому перекладі дуже велике значення має точність перекладу, бо перекладений матеріал може служити основою для прийняття важливих рішень, проведення військових операцій. Тому переклад військових матеріалів передбачає не тільки точну передачу змісту матеріалу, але і більш ретельну передачу його структурної форми, порядку частин і розташування матеріалу, послідовності викладу і низку інших факторів, які можуть здаватися непотрібними, формальними, але мають велике значення для військового фахівця. Наприклад, у бойових документах порядок пунктів і підпунктів, їх позначення (арабськими цифрами та літерами латинського алфавіту), точність передачі дат і часу, координат, географічних назв, нумерація та найменування частин і підрозділів та інші дані (Бархударов, 1975).

Розглянемо таке поширене поняття у Збройних силах України, як «ракетні війська і артилерія». Під цим поняттям мають на увазі артилерійські підрозділи, які мають на озброєнні міномети, ствольні артилерійські системи: гармати, гаубиці тощо, реактивні системи залпового вогню, а також підрозділи ракетних військ, які мають на озброєнні комплекси тактичних ракет (9К79) та в недалекому минулому – оперативно-тактичних ракет (9К72).

Частини та підрозділи, які мали на озброєнні оперативно-стратегічні балістичні ракети, в колишньому СРСР належали до окремого виду ЗС – ракетних військ стратегічного призначення.

Артилерія в контексті енциклопедії історії України (франц. *artillerie*, від пізньолат. *artillum* – «снаряд, машина» – це 1) рід сухопутних військ, який від доби пізнього середньовіччя до серед. ХХ ст. становив їх гол. вогневу силу; 2) сукупність певного типу предметів і засобів військ. озброєння; 3) наука про устрій, організацію та бойове застосування артилерійського озброєння (Ясь, 2003).

Зазначимо, що є термін «артилерія», що охоплює загалом міномети, ствольну артилерію та реактивну артилерію, а також термін «ракетні війська», що позначає підрозділи, озброєні комплексами тактичних, оперативно-тактичних ракет.

Розглянемо далі тлумачення цих термінів у спеціалізованих джерелах стосовно збройних сил інших країн світу, зокрема США. Одним із таких є підручник військового

перекладу Л.Л. Нелюбина (Нелюбин, 1981). Відповідно до цього підручника, артилерія ЗС США поділяється на «польову артилерію» (“field artillery”) і «протиповітряну артилерію» (“air-defense artillery”). Дослідимо далі, що означає поняття “field artillery”. Відповідно до змісту розділу підручника (Нелюбин, 1981), присвяченого артилерійській тематиці, озброєння підрозділів «польової артилерії США» (“US Field Artillery”) поділяється на ствольну артилерію (cannons) і ракети (missiles). Своєю чергою, ствольна артилерія охоплює міномети, гармати та гаубиці та класифікується як легка, середня та важка артилерія. Термін «ракти» (missiles) означає як некеровані ракети (free rockets), як правило, це реактивні системи залпового вогню (далі – РСЗВ), так і ракети із системами керування (missiles, guided missiles) – тактичні ракети. З вищезазначеного випливає, що термін «ракетні війська і артилерія», який вживається у ЗС України, означає те саме, що й термін “field artillery” у ЗС Сполучених Штатів Америки.

Водночас цікаво зазначити, що в підручнику термін “field artillery” непрямо рекомендовано перекладати «польова артилерія» (Нелюбин, 1981: 22), ймовірно, для підкреслення того, що йдеться про збройні сили іншої держави (США). Аналогічна ситуація має місце в офіційних виданнях ЗС США щодо організації та озброєння ЗС колишнього СРСР. Так, відповідно до статуту ЗС США FM 100-2-3 “The Soviet Army: Troops, Organization, and Equipment”, в якому розглядається структура та озброєння ЗС колишнього СРСР, для терміна «ракетні війська і артилерія» наведено переклад “Missile Troops and artillery”, тобто дослівний переклад оригінального терміна «ракетні війська і артилерія» (FM 100-2-3). Цим також, на нашу думку, підкреслюють належність до збройних сил іншої держави – ймовірного противника на той час.

Розглянемо варіанти перекладів, наведені в поширених онлайн-словниках. Так, наприклад The Oxford Essential Dictionary of the U.S. Military термін «field artillery» тлумачить так: «артилерія, що складається з гарматних, ракетних або ракетних наземних установок, які є достатньо мобільними для супроводу польових військ. Польова артилерія поділяється на три групи за калібром боєприпасів. Легка польова артилерія використовує боєприпаси 120 міліметрів і менше; середовище використовує 121–160 міліметрів, а важка артилерія використовує боєприпаси

161–210 мм і більше (The Oxford Essential Dictionary of the U.S. Military).

Тлумачний онлайн-словник Collins дає визначення терміна “field artillery”, головним чином пояснюючи компонент “field” так: це артилерія, спроможна до розгортання з метою підтримки військ на передньому краї, рухома артилерія, здатна до вогневої підтримки наземного компоненту (FM 100-2-3).

Словник DOD Dictionary of Military and Associated Terms визначає термін “field artillery” (FA) як «обладнання, припаси, боєприпаси та персонал, який бере участь у використанні гарматних, ракетних або ракетних наземних установок» (DOD Dictionary of Military and Associated Terms).

Онлайн-словник Multitran.ru перекладає термін “field artillery” як «польова артилерія» (Словарь Мультитран). Термін “field artillery missile battalion” перекладено як дивізіон ракет оперативно-тактичного призначення, що вкотре підкреслює те, що термін “field artillery” охоплює тактичні та оперативно-тактичні ракети. Однак треба зазначити, що не наголошено, до збройних сил якої країни застосовано ці поняття. В іншому напрямі перекладу термін «ракетні війська і артилерія» запропоновано різні переклади: missile forces and artillery, missile troops and artillery, rocket troops and artillery.

Тлумачний онлайн-словник Collins дає визначення терміна “field artillery”, головним чином пояснюючи компонент “field” так: це артилерія, спроможна до розгортання з метою підтримки військ на передньому краї, рухома артилерія, здатна до вогневої підтримки наземного компоненту (Collins English Dictionary).

Розглядаючи термін «ракетні війська і артилерія», не можна обійти увагою термін «ракета», а також термін «ракетні війська», притаманний ЗС колишнього СРСР. Термін «ракета» перекладають такими відповідниками, як rocket, missile. Для того, щоб більш точно перекладати типи та назви озброєння ЗС України, і отримати переклад, який буде зрозумілий і не різатиме слух носіїв мови, розглянемо семантику цих термінів.

Так, розглянемо терміни, якими позначають реактивні боєприпаси (снаряди, ракети) для пускових установок та систем РСЗВ відповідно до польового статуту ЗС США FM 100-2-3 “The Soviet Army: Troops, Organization, and Equipment”. Вибір саме цього джерела ми обґрунтовуємо тим, що це є офіційний керівний документ практично останньої інстанції, де викладено специ-

фічні дані про озброєння частин та підрозділів ЗС колишнього СРСР – для військовослужбовців ЗС США та країн НАТО. Отже, в цьому польовому статуті боєприпас до РСЗВ БМ-21 «Град» позначають терміном «rocket», до РСЗВ 9К57 «Ураган» також використовують цей самий термін. Підрозділи, які мають на озброєнні ці комплекси, називають реактивними артилерійськими підрозділами. Водночас ракети до ракетного комплексу 9К79 «Точка» і до мобільного оперативно-тактичного ракетного комплексу 9К72 «Ельбрус» (нині вже відсутні на озброєнні ЗС України) позначені терміном «missile». Підрозділи, які мають на озброєнні ці ракетні комплекси, називають ракетними підрозділами. Необхідно зазначити, що боєприпаси до РСЗО не мають системи керування польотом на борту, а до ракетних комплексів – мають. Отже, саме наявність на борту ракети (реактивного снаряду) системи управління керування польотом і визначає, що для перекладу варто використати термін «missile».

Перекладаючи термін «ракетні війська» англійською мовою, варто пам'ятати, що прямого відповідника в термінології ЗС США щодо позначення своїх сил та засобів до цього терміна немає, оскільки вони є складовою частиною польової артилерії – “field artillery”; для збройних сил деяких інших країн, головним чином країн – членів колишнього Варшавського договору, використовують термін “missile troops” “missile forces”. Необхідно зазначити, що терміном “forces” (сили) позначають, як правило, види збройних сил (Air Forces, наприклад), а терміном “troops” (війська) – більш дрібні структури.

Таким чином, на нашу думку, перекладати «ракетні війська і артилерія», коли йдеться про складову частину збройних сил США, доцільно терміном “field artillery” (польова артилерія), бо її підрозділи польової артилерії ЗС США мають на озброєнні те, що ми у своїх ЗС називаємо «ракетні війська і артилерія» (Нелюбин, 1981). Водночас, коли йдеться про ракетні війська і артилерію Збройних сил України, доцільно використати термін “Missile Troops and artillery”, а не терміни “Missile Forces and artillery” (це не вид збройних сил), “Rocket Troops and artillery” (це про реактивну артилерію). Під час спілкування з представниками ЗС США, країн НАТО може бути використано термін “field artillery” як більш лаконічний та зрозуміліший для співрозмовника.

Розглянемо переклад ще одного терміна – словосполучення «сухопутні війська», яким

позначають наземний компонент Збройних сил. У збройних силах США цей компонент позначають терміном «Army». Водночас у вищезгаданому польовому статуті ЗС США FM 100-03 термін «сухопутні війська» англійською мовою перекладено як Land Forces (FM 100-2-3). Таким чином, у зарубіжних джерелах є два варіанти перекладу терміна «сухопутні війська», які правильно відображають для англомовних читачів сутність цього поняття: «Army» (армія, сухопутні війська) і Land Forces (наземні сили, сухопутні війська). Цікаво зазначити, що в Україні використовують терміни для позначення складників сухопутних військ, які походять від слова «армія»: «армійська авіація», «армійська ППО (протиповітряна оборона)», де складова частина «армійська» означає приналежність до сухопутних військ.

Зважимо на те, що переклади, в яких об'єктом та суб'єктом є США та колишній СРСР, відображають той факт, що ці країни були антагоністами, і вважали збройні сили одне одного ймовірним противником. Це, на нашу думку, схилило перекладачів до того, щоб протиставити подібні поняття в іншій країні шляхом перекладу поняття іншим терміном, відмінним від прийнятого у власній країні. Наприклад, сухопутний компонент ЗС США позначають терміном Army, тоді як у FM 100-2-3 сухопутний компонент ЗС СРСР перекладено терміном Land Forces. Таким чином, у військовослужбовців ЗС США, а також громадян США, дотичних до ЗС, термін Land Forces, швидше за все, викликає асоціацію з ворогом, противником. Термін Army з подібних причин буде підсвідомо викликати відчуття, що це – дружні сили.

На підтвердження цієї думки згадаємо, як російською, українською мовами перекладали терміни, що позначали збройні сили та їх повітряний компонент ЗС фашистської Німеччини: вермахт, люфтваффе відповідно (фактично це є траслітерацією Wehrmacht, Luftwaffe). Вермахт від німецького Wehrmacht – «збройні сили», слово побудоване композицією від Wehr – «зброя; оборона, опір» + Macht – «сила, міць; влада, вплив; військо», Luftwaffe – від німецького «повітряна зброя» – складова частина німецьких збройних сил, які мають завдання щодо протиповітряної оборони Німеччини та виконання зобов'язань країни щодо повітряної сили за кордоном (<https://www.britannica.com/topic/Luftwaffe>). Походить від слів Luft – «повітря, повітряний» і waffe – «зброя». Таким чином, дослівний

переклад цих термінів означає такі абстрактні поняття, як збройні сили та повітряні сили, однак на теренах колишнього СНГ ці терміни викликають образ ворога, противника. Цікаво зазначити той факт, що у США також залишили вищезгадані терміни без перекладу. Отже, під час перекладу термінів важливу роль відіграє той фактор, що людина пов'язує той чи інший термін рідною мовою з його ustalеним значенням у суспільстві.

Для того, щоб обґрунтовано надати перевагу тому чи тому варіанту перекладу терміна, необхідно також дослідити, як перекладають такі терміни англійською мовою в країнах – членах НАТО. Оскільки в Україні перспектива членства в НАТО закріплена в Конституції, необхідно використовувати для понять терміни, максимально подібні до прийнятих у країнах НАТО перекладів англійською мовою.

Термін «сухопутні війська» збройних сил Польщі польською мовою звучить як *Wojska Lądowe*, що дослівно англійською буде перекладатися як *Land Forces*. Слово *Lądowe* походить від слова *Ląd*, яке найчастіше перекладають як *Land*, а англійським словом *Ground* частіше перекладають польські слова *grunt*, *ziemia*. Отже, термін «сухопутні війська» стосовно ЗС Польщі (https://en.wikipedia.org/wiki/Polish_Armed_Forces) як в англійських країнах, так і в Польщі перекладачі перекладають як *Land Forces*, у чому можна впевнитися, відкривши, наприклад, офіційний сайт військового університету сухопутних військ імені генерала Тадеуша Костюшка (<https://www.awl.edu.pl/en/>). Для сухопутних військ ЗС Угорщини англійські джерела подають переклад – “*Ground forces*” (https://en.wikipedia.org/wiki/Hungarian_Ground_Forces). Аналогічно для сухопутних військ ЗС Румунії – “*Land Forces*” (https://en.wikipedia.org/wiki/Romanian_Land_Forces)

На противагу цьому варто зазначити, що сухопутні війська ЗС Німеччини – країни, яка є членом НАТО фактично з часу заснування цієї організації – джерела англійських країн перекладають як “*Army*” (<https://en.wikipedia.org/wiki/Bundeswehr>, <http://www.armedforces.co.uk/Europeandefence/edcountries/countrygermany.htm>). Німецькі перекладачі перекладають термін «сухопутні війська» стосовно ЗС Німеччини також терміном “*Army*” (https://www.benning.army.mil/mcoe/gln/content/pdf/Brochure_German%20Army%20Reorientation.pdf)

Щодо збройних сил Італії, то термін «сухо-

путні війська» також перекладають англійською також терміном «*Army*», причому італійською мовою сухопутний компонент збройних сил позначають терміном «*Esercito*», що перекладається дослівно «*Army*», тобто без прив'язки до слова «наземний» – «*Land*». Аналіз англійських назв сухопутних військ збройних сил інших країн, які стали членами Альянсу до розвалу СРСР та Варшавського договору, наприклад, Греції, Іспанії, Данії, Нідерландів, також указує на застосування терміна “*Army*” на позначення сухопутного компонента збройних сил.

Щодо збройних сил Фінляндії – країни, яка не є членом НАТО і не була серед країн Варшавського договору, – термін «сухопутні війська» також перекладають як «*Army*».

Таким чином, можна стверджувати, що з часів протистояння блоку НАТО та блоку країн Варшавського договору з боку США, Великої Британії як англійських країн для позначення наземного компонента збройних сил країн НАТО та нейтральних країн застосовувався термін «*Army*», тоді ж як для позначення наземного компонента збройних сил країн – членів Варшавського договору користувалися терміном *Land Forces* або *Ground forces* – за аналогією до перекладу терміна «сухопутні війська» стосовно ЗС колишнього СРСР.

На нашу думку, з огляду на те, що Україна є стратегічним партнером НАТО, припустимо вживати паралельно з терміном *Land Forces* термін *Army*, коли йдеться про Збройні сили України. Так, назва Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного в багатьох джерелах перекладена як “*Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy*” (наприклад, англійська версія офіційного сайту академії <http://www.asv.gov.ua/?q=en>).

Висновки

1. Для правильного перекладу лексичних одиниць військового спрямування необхідно добре знати і правильно розуміти не тільки іноземну військову термінологію та полісемантичність значень військових термінів, але й всі національні особливості військової справи, включаючи концепцію іноземної військової доктрини, організаційну структуру збройних сил, використовуване озброєння, особливості ідеологічної роботи у відповідних збройних силах, загалом усе, що характеризує іноземні збройні сили як національну армію, у тому числі історичну складову частину.

2. Термін «ракетні війська і артилерія» залежно від контексту та національної належності доцільно перекладати “*field artillery*” (польова артилерія), коли йдеться про складову частину збройних сил США; коли ж йдеться

про ракетні війська і артилерію Збройних сил України, в офіційних документах доцільно використати термін “Missile Troops and artillery”, однак під час неофіційного спілкування з представниками ЗС США, країн НАТО, можна використати термін “field artillery” як більш лаконічний та зрозуміліший для співрозмовника.

3. Термін «сухопутні війська» як вид Збройних сил України можна перекладати як Land Forces, або ж Army, з огляду на одностороннє його трактування в країнах НАТО та стратегічне партнерство України з цим військово-політичним блоком.

На завершення підкреслимо, що для успішного здійснення військового перекладу необхідно не тільки добре володіти відповідною іноземною мовою і військовою термінологією, але й мати достатню обізнаність у військовій сфері, знати основні особливості іноземних збройних сил.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балабін В.В. Об'єкт і предмет теорії військового перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2017. № 31. Т. 3. С. 97–100.
2. Балабін В.В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу. *Філологічні трактати*. 2018. № 1. Т. С. 7–18.
3. Нелюбин Л.Л. Учебник военного перевода: Английский язык. Общий курс / Л.Л. Нелюбин, А.А. Дормидонтов. А.А. Васильченко; Под ред. д-ра филол. наук проф. Л.Л. Нелюбина. Москва: Воениздат, 1981. 444 с.
4. Балабін В.В. Основи військового перекладу: (англ. мова): підручник / В.В. Балабін, В.М. Лісовський, О.О. Чернишов; за ред. В.В. Балабіна. Київ: Логос, 2008. 587 с.
5. Головин Б.Н. Термин и слово. *Термин и слово*. Межвузовский сборник, 1980.
6. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Москва: Международные отношения, 1975. 240 с.
7. The Oxford Essential Dictionary of the U.S. Military. URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199891580.001.0001/acref-9780199891580> (дата звернення: 01.03.2020).
8. DOD Dictionary of Military and Associated Terms. URL: <https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf> (дата звернення: 01.03.2020).
9. Словарь Мультитран. URL: <https://www.multitrans.com> (дата звернення: 01.03.2020).
10. Collins English Dictionary URL: <https://www.collinsdictionary.com> (дата звернення: 01.03.2020).
11. FM 100-2-3. The Soviet Army: Troops, Organization, and Equipment, URL: <https://fas.org/irp/doddir/army/fm100-2-3.pdf> (дата звернення: 10.01.2020).
12. Ясь О.В. АРТИЛЕРІЯ. *Енциклопедія історії України*: Т. 1: А-В / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: В-во «Наукова думка», 2003. 688 с. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Artylerii> (дата звернення: 01.03.2020).

REFERENCES:

1. Balabin, V.V. (2017). *Obiekt i predmet teorii viiskovoho perekladu*. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu [*The object and subject of the theory of military translation*]. Serii: Filolohiia [in Ukrainian].
2. Balabin, V.V. (2018). *Teoretyko-kontseptualni osnovy viiskovoho perekladu* [*Theoretical and conceptual foundations of military translation*]. Filolohichni traktaty [in Ukrainian].
3. Neliubin, L.L., Dormidontov, A.A., Vasilchenko, A.A. (Ed.). (1981). *Uchebnik voiennoho perevoda: Anhliiskii yazyk* [*Military Translation Textbook: English*]. Moskva: Voenizdat [in Russian].
4. Balabin, V.V., Lisovskyi, V.M., Chernyshov, O.O. (Ed.). (2008). *Osnovy viiskovoho perekladu: anhliiska mova* [*Basics of military translation: English*]. Kyiv: Lohos [in Ukrainian].
5. Holovin, B.N. (1980). *Termin i slovo* [*The term and the word*]. Mezhevuzovskiy sbornik [in Russian].
6. Barkhudarov, L.S. (1975). *Yazyk i perevod (Voprosy obshchei i chastnoi teorii perevoda)* [*Language and translation*]. Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniia [in Russian].
7. The Oxford Essential Dictionary of the U.S. Military. URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199891580.001.0001/acref-9780199891580>.
8. DOD Dictionary of Military and Associated Terms. URL: <https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>
9. Slovar Multytran. URL: <https://www.multitrans.com>.
10. Collins English Dictionary/ URL: <https://www.collinsdictionary.com>.
11. FM 100-2-3. The Soviet Army: Troops, Organization, and Equipment. URL: <https://fas.org/irp/doddir/army/fm100-2-3.pdf>.
12. Yas, O.V., Smolii, V.A. (Ed.). (2003). *Artyleriiia* [*Artillery*]. Kyiv: Naukova dumka. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Artyleriiia> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.03.2020.
The article was received March 4, 2020.